

VESZPRÉMI HIRLAP

POLITIKAI HETILAP.

AZ EGYHÁZMEGYEI IRODA HIVATALOS KÖZLÖNYE ÉS EGYHÁZMEGYEI HIVATALOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési ár: Egész évre 12 kor., félre 6 kor., negyedévre 3 kor. (Tanítónak egy évre 8 kor.) Egyes szám ára 24 fillér.
Hirdetések ára: Egész oldal 32 kor., félooldal 16 kor. stb.

Felelős szerkesztő:

Hoss József dr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Veszprém, Egyházmegyei Nyomda. (Telefon: 61.)

Előfizetéseket elfogad és hirdetéseket felvesz: a kiadóhivatal.
A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez intézendők

Chamberlain a vallásról és a világháborúról. A neves angol író legutóbb kiadott művében szóba hozta a világháború és vallás kérdéseit is. Erről a tárgyról a többek között így ír:

Azok a kormányok, melyek a vad szenege-liakat, vagy köves Arabia lakóit a világ legmű-veltebb hadserege ellen mozgósították, nem nevezhetik magukat több joggal keresztény kormány-nak, mint akár a hasmetszők, vagy azok, akik embertársukat megcsönkítják, vagy szemét kiszúrák. Evvel szemben a német hadseregben a keresztény öntudatnak oly fellobbanását látjuk, amely sok reményre jogosít. Németország különös felada-tának, céljának elérésére a legőzhetően erőt nem meritheti máshonnan, hacsak vissza nem tér Jézus Krisztushoz.

Gothét nem lehet megvádolni, hogy vallási tekintetben korlátolt, vagy tulbuzgó lett volna. És épen ő mondja, hogy a hitetlenség csak gyenge, kislelkű, önmagukra hagyatkozó embereket nevel. Ilyen emberek pedig Németország céljainak nem felelnek meg. — Chamberlainnek más szavai ekként hangzanak: emberek csak addig tudnak alkotni, amíg vallásosak. Németország sokat alkotó ere-jében lesz és kell is lennie, hogy jó néhány év-száz folyásában egy új, jobb világot teremtsen. A feltartóztatatlan tevékenység ideje igazában csak most kezdődik. Nemelyeknek talán különösnek látszik, hogy én itt a vallást és politikát összekap-csolom. A vallás mindenütt a legbensőbb mozgató erő. Aki lemond a vallásról, megfosztja magát a legfőbb erőitől.

A vallásos érzés felébresztését csak akkor van értéke, ha az Krisztushoz kapcsolódik. Nem mindig emeli ezt ki Chamberlain. Annál figyelemre méltóbbak azért szavai, mikor így ír:

Fenkölt gondolkodás nélkül nem lehet nagy dolgokat létrehozni. A léleknek ez a nagysága nem természetes, hanem természetfölötti valami, melyet Isten ad Jézus Krisztus által. A német hő-sők érezték ezt a lövészárkokban, az ágyuk mögött, menetelés közben, hideg éjszakákon, mikor da-coltak viharral, széllel ingadozó léghajókon, mikor a tenger sötét mélységeibe a hullámsírba szálltak. Az antikrisztusnak egész hadserege felvonulóban volt, lelkünk mélyén éreztük az isteni figyelmez-tetést: ha lelked világossága sötétséggé lesz, mek-kora lesz akkor a sötétség!

Chamberlain remélhetőleg a háború után is ilyen határozottan szól a keresztényellenes élet-felfogásról.

A csendes gárda.

Ez egy parlagi hozzászólás akar lenni. Nem ismerem az új magyar irodalmat úgy, mint kíváncsiságom és szomjuhozásom rán-tana hozzá. Egész lelket kívánó más fog-lalkozásaim feszülten kötnék le, csak mint az élet fűszeréhez nyulok fárasztó dolgok után egy vershez, novellához. De az talán nem baj, mert intuitive úgy vélem, hogy a csendes gárda formában rágódik s na-gyobb elmerülés fedletté, hogy nem a torma a legjobb, amivel élni lehet.

A háború óta mindenféle és minden-napi művelt embertől, sőt a középiskola kulturáját megőrzött gazdáktól hallottam:

No, mi lesz, majd most az irodalommal... Majd megéneklék a héroszi idöket... Hol késik azonban a lantos. Mosolyogtam a türelmetlenkedőkön: nem kell a költőt for-szírozni, a megihletés percét lopva és titkon hozza a múza s a nemzet legfinomabb szenzóriuma, a költő, majd csak elmondja, amit mindnyájan érzünk s amire vágyunk mindnyájan. Ugy a háború háromnegyed évében az *Érthetetlen Endre* egy levélkében ilyenformán szól: Fiuk, ugy irtok, mintha semmi sem történne (nem veszitek tudomásul a háborút). Mert — „egészségesek vagytok“.

És a fiuk most is ugy irnak. Vány-nyadtak. Nyomorultak. Keshedtek. Kozmo-politák. Valami ostoba szubjektívizmus meg miszticizmus szorongatja őket. Az egész lelki *dresszjük* furcsa nevű idegenek izmu-sainak az utanozgatásába kergeti őket. A víziók, a belső problémáik örültek, cikör-nyások, pathologikusok. Majdnem azt mond-hatnám: felháborított. Az immár levitézlett hyperrealitás is oázis volt ehhez, mert adott legalább valami tárgyilagossá, az életnek egy-egy drasztikus, néha csupasz igazságát; elrettentett, szociálizált, szolidarissá tett. (Voltak kétségtelen rutságai; a perverzeket gyönyörködtették.) Főleg sok mindenről be-szélt, amiről — ez az igazság! — kell is

A kis bujdosó áriáiból.

... És utba kezdtem pöttön bujdosóként
És elbucsztam hosszan, könnyesen ...

A szeptemberi égen szürke felhők folytak,
Mint őszi estén köd a vizeken.
Az ezüstnyárfák — vén elázott holtak
Összeborzongtak félén, rémesen.
A pusztuló kert árván sirt utánam,
Holdas, néma utján őszi szél dalolt,
Zokogó hugom hófehér ruhában
Kis kerti padunk karjára hajolt
S ugy nézte, nézte árván, elhagyottan,
Hogy fut az utam a kék hegyekig ...
Csöpp dgyam azóta váró — boldogan
Esténként puhára hiába vetik.

KOCSIS LÁSZLÓ.

Bors György.

— Váth. —

III.

Hol a hajók feszítették köteleinket, a part másfél, két ölnyi magásra torlódott. Fejét neki-feszítette az örvénylő, hömpölygő, rohanó sebes folyónak. Kavics, görgetegkő alkotta testét. Va-la-honnan Tirol Dolomitjából ragadta idáig s kö-szörülte parittyába valóvá. A fehér nyár, az igény-telen nyír csak éppen hogy meg bír kapaszkodni benne. S a méhében aranyorszemeket rejtget.

A homlokára kapaszkodom. Szétnézek. Örömm-ben elkialtom magamat:

— Hé Bors bátyám! Az aranyosók!

Csigavér pizmog a hajófaron, kényelmesen megfordul. A mutatott irányban. Minthogy ha oda se nézett volna, visszafelé:

— Vesszősedők... a börcőncei botgyárnak...

Aztán a bort, mit magához veszi. Merevint tart felém. Ugy hittem, elfelejtette az egész his-tóriát. De alig ér hozzám, horvátul odakérdez a vessző-nyalábólóknak, hogy láttak-e erre, közelében arany-osókat? A tagadó válasza hozzámm fordul, ma-gyarázza, hogy reggel se látott s ilyen nagy viz-állás mellett nincs értelme a vessződségüknek.

Fölfelé, utánaballagtomban eltűnődhettem a jellemén. Micsoda félvállról vette az ujjongásomat. Mintha lenézte volna teljesen. Kifelé. Belülről szíves készségességgel tudakolta meg értem s miattam a hajósokat. Neki nem volt érdeke, de az én ked-veért, a vendége érdekéért erőltette a torkát, noha szükségü volt.

A sovány cserjék alján alig lepte termő a kavicsot. Sok helyütt megbottoltam s csörömpölve gurult tovább a szókő. A fullasztó meleget meg-bolygatta valamelyest a szél. A tejszin égen kék ablakok nyíltak; azután felhővitorlák usztak át. Duzzadtan, kifeszülten s a gyors levegőjárást iga-zolóan, hirtelenül.

A tanya alakja levelek ritkaságától megsűrten kezdett élénk barnállani. A gyér fűvön is kikopott, járt gyalog ösvény vezetett láthatóan hozzá. Há-

tuáról közelítettük meg. Elbámultam rajta. Fonott az oldala. Vesszőnyaláb a teteje. Én a nádvidekes halászkunyhókhoz szokottan, gyékényből, sásból, nádából vert menedékhelyet vártam.

Persze szemügyre vettem. Hajh, viskó volt az! A hollókárogtalás, kontyos kunyhók sás alom-zata helyett valami vesszőtelep huzódott meg sárkában. Mert ezen a szigeten még csak széna se termett. Semmi puhaság. A talaj kavics. A fal szeletszitaló vesszőfonadék. Környéke sincs viz-hordalék tuskókkal, őfadarabokkal körülraktározva. Az 50—60 öles háló se terits fákon lengett-lógott. A cserjék ágaira aggatva. Apatini németektől vá-sárolta a gazda. Az alsó inat nagy lábszárcsontok vonják le; nem pittykő, vagy ölomkarika, viszont a póta se gyékény, hanem nyárfa, elvéve parafa. Ez egyetlen nagy szerszámból is a szorosan vett hálót kivéve, minden házi munka. Zsák nincs a kerítőhálóján. Itt előkerült néhány ismeretlen háló is. Megvizsgáltam s vázlatosan, hogy a szerkesztét megjegyezhessem, lerajzoltam. A kunyhót és pár ladikformát, patkós evezőt, mind papírra vettem néhány vonással. Azután lehevertünk az egyik valamennyire lombosabb nyárfabokor alá. Gazdá-mat erősen kináltam a borból, közben lecsiptem arcából. A körvonalaikat odamutattam neki. Magára ismert. Bizalomra hangolódott. Már megértett, ki-láttam belőle. A bor mellé bővítőül emeséltem, hogyan említtem meg halászkalandjaimat írásaim-ban. ... Kedves vendégülátó gazdámön kezdve el-soroltam a velencei, a fertői, tiszai, komáromi

beszél, persze sok mindenről hallgatható volt. A csendes, dekadens, eszménytelen gárda ezt sem tudja. Látni, megfigyelni sem tud. Őcska, unott önpéccselésli őli a nagy időt. Most csak azt halljuk: mi fáj, — mi kéne, ha volna, — mi féle csodabogar kényszerképzetek gyöttrik az önhitt és minden badarságot kikotyogó szanatórium-aspiránsokat.

Bródy Sándor. Ő más specicsz. Kevés szenvedés, élénk irodalmi spekuláció, ügyes vagy ösztönös, de mindenesetre tökéletes kétlakiság. Csak tegnap egy kötetében „Az asszonyról” szép és cirógató felhívást intéz fajtájához, hogy: olvadjanak be, mégis csak legokosabb, ha beolvadtok. Mit zsidósodtok? Ma megirta a fajmádat apoteozistát, a *Lyon Léat*, amint régebben meg *Timár Lizát*. Senki emberfia ebben a két darabban igaz látó szemmel mást nem láthat, mint az érzelmi és etnikai közeledés felrugását. A *Lyon Léa* háborus megnyilatkozás...

Persze más az: egy tiszta pillanatban meglátni és átlátni egy problémát, katedraliter nyilatkozni. És mást alkotni. A logikus, a gondolkodó *Bródy*, mintha mellettünk lenne, az író, az távol van tőlünk — a gettóban. Pedig mintha már a magyarok megtisztelteik közé emelték volna.

— Honnét e szép név?

Dr. Tolerans.

HIVATALOS RÉSZ.

Pályázátmeghosszabbítás. A „Veszprémi Hírlap” 35. számában megjelent *bakonyszombat-helyi* (Veszprém m.) tanítói állásra hirdetett pályázat október 3-ig meghosszabbított. Iskolaszék.

Pályázat. Bakonygyepes (Veszprém megye) fiókegyház r. k. osztatlan népiskolájánál kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma: Törvényszerű lakás, mellékhelyek és kert, 3 kat. hold szántóföld, ennek megmunkálása és a termények hazaszállítása, 24 p. mérő rozs, 2 petence szén, 2 öl tüzifa a házhoz szállítva, 48 kor. tandíjpótló államszegély, 47-50 kor. párber és a stóla. A többi az 1913. évi XVI. t.-c. szerint megfelelő államszegély. Kötelessége a hatosztályú mindennapi és a három

osztályú ismétlő népiskolát tanítani és a kántoriakat elvégezni. Próbabénelés és választás f. évi szeptember hó 27-én d. e. 9 órakor lesz. Kérvények addig a róm. kath. iskolaszék elnökéhez intézendők. (Pósta helyben.)

A cigánykérdés.

A legutóbb tartott meggyűlés evvel a régióta vajdó kérdéssel is foglalkozott. A háboru alatt szerzett tapasztalatok ujra időszérűvé tették.

Ezért jónak látjuk, hogy köztegyük dr. *Juraszek* János törvényszéki elnök ez ügyben mondott, általános elismeréssel fogadott felszólalását. A beszéd a kérdés életrevaló megoldását ajánlja.

Melioságos Főispán Ur!

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

Az alispáni évnegyedes jelentésre előttem felszólalt Mohácsy Lajos bizottsági tag urnak köszönettel tartozom, hogy a kóbor cigányok napról-napra növekvő veszedelmessége ellen orvoslást kérve módot és alkalmat nyújtott nekem, hogy a cigány kérdéshez, melynek nem első ízben foglalkozom, én is megjegyzéseket fűzhsek.

Időnkint fel-felmerül s meg-meg elalszik ez a kérdés, melynek megoldását és a gyűlölt népfaj megtörhetlenné látszó garázdalkodásaiban rejlő veszedelmek elhárítását a nagy közönség egy jövőben termelendő, eddig ismeretlen eszme-idea megszületésétől várja.

Előre kell bocsátanom, hogy bár kóbor cigányok veszedelmességét s megrendszabályozásuk égető szükségét készséggel elismerem, a cigánykérdésnek valamely kiváló ideával való megoldását várni szükségtelennek tartom.

Véleményem szerint baj az, hogy a társadalom úgy, mint a hatóságok a kóbor cigányok garázdalkodásai, bűncselekményei folytán kiváltott gyűlölettel kezelik ezt a kérdést, holott bizonyos számalom, tőlük meg nem tagadható s éppen ezért az emberszeretet gyakorlása nélkül a cigánykérdés gyakorlati megoldásához hozzáfogni sem lehet.

Ugyanis a társadalom és a hatóságok az erkölcsi érzék fejlesztése és a legprimitívebb nevelés és tanítás nélkül felnőtt kóbor cigánytól tisztességet a jó és rossz közötti különbség ismeretét, törvény tiszteletét és munkaszeretetét, vagyis lehetlenséget kívánnak.

A kóbor cigány gyerek, legtöbb esetben az anyakönyvvizető tudtán kívül világra jön s felnővekszik abban a környezetben, amelyben a csejés, lopás, dologtalanság és csavargás az erény, amely környezet szokásai és életelvei az igazi erkölcsről, a törvényekről és azok tilalmairól őt teljes tudatlanságban hagyják. És a társadalom a

hatóságokkal karöltve ettől az erkölcs és nevelés hiányában felnövekedett, hogy úgy mondjam — vadembertől várják, hogy illeszkedjék bele a polgáriassult törvény és jogtisztelő társadalomba.

Mert tessék csak visszagondolni, tettünk-e valaha komolyan lépéseket arra nézve, hogy ezt az elvadult emberfajt erkölcsre, elemi ismeretekre, munkaszeretetre neveljük?

E kérdésre válaszul a cigányok nagy többségben levő üldözöi, rendszerint a megboldogult József főherceg sikertelen alcsúti kísérleteit hozzák fel, pedig e kísérletet már kezdeményezsük idején a siker reményével nem is kecsegtethetett, mert elképzelhető-e, hogy a munkálanságban és a folytonos bűnözés fertőjében felnőtt kóbor cigányok önként, minden kényszer nélkül szakítsanak korábbi életmódjukkal és belépijenek a munkás társadalomba.

Egyéb kísérlet pedig megjavításukra, fájdalom, nem történt.

Pedig hitem szerint nincs szükség előbendő ideákra, hisz két kiváló törvényünk van, amelyek végrehajtása azonban lelkiismeretes, fáradságot nem ismerő és emberszeretettel párosult végrehajtása a cigánykérdés ugyszólván végleges megoldását képezi. Az egyik törvény a gyermekmenhelyekről és az elhagyott gyermekekről szól, melynek alapján minden 15 évet meg nem haladott kóbor cigánygyermek elhagyottá nyilvánítandó, mert züllött környezetben biztos romlás veszélyének van kitéve. Fájdalom, Tekintetes Törvényhatósági Bizottság, itt találkozunk és pedig a felsőbb hatóságokkal azzal a szemforgató *dhumanizmussal*, mely a cigány gyermek szülőitől való megfosztását nem tartja összeférőnek az emberi érzéssel és kegyetlenségnek bélyegzi.

Hát kérem, hogyha az elhagyott és környezetben romlásnak kitétt gyermek kényszerrel is gyermekmenhelybe helyezendő, képzeltető-e elhagyottabb és veszélyesebb környezetben fejlődő gyermek, mint a kóbor cigány gyermek?

Arról pedig, hogy ezek a gyermekek nem volnának megjavíthatók, azt hiszem, vitázni nem lehet, mert az ilyen állítás egész kulturánk léte alapját tagadja meg.

A másik törvény, melynek kimélet nélkül való szigorú végrehajtása a cigánykérdés megoldásának annyira hathatós eszköze, a közveszélyes munkakerülőkről szóló törvény, melynek értelmében a munkaképes munkátlan egyén büntetendő és pedig visszaesés esetén hosszabb tartamu szabadságvesztéssel. Igaz ugyan, hogy az ezen törvényben felállítani rendelt dologházak még nincsenek meg, de addig is helyettesíti ezeket a fogház és börtön, a fődolog, hogy módunkban áll ennek a veszélyes és munkátlan népfajnak az általa annyira szeretet

halászfejek neveit. Hatott! Végignyújtóztam a bokor alatt. Egy odvas ága fölöttem nyult ki a földből. Jobb karommal körülöttem. Tudakózhattam. S rendszertelenül, de nyitásra jutottam Bors György halászgazda vizarendás történetének, amely bizony a tragikumot se nélkülözi.

— Ez az első bérlete Bors bátyámnak?

— Nem.

— Hogy került ide?

— Hosszu rendje van annak!

Darab ideig legénykedtem ezen a vidéken. Az apámnál. Hogy összeböllenkedtünk, arébb álltam... Elvetődtem Légrád alá... Ott megismerkedtem a feleségemmel. Az ipam kézpénzt ígért arra az esetre, ha férhözveszem a lányát. A magam kenyérén magam embere akartam lenni. Ölöget vótam az apám, a más keze-lába. Hej után néztem. Akkor járt le — mondogatta már esztendővel előbb a barcsi gazdám, akinél legénykedtem — az árendája. Tudtam, kiadós halászat esik ottanék. Mi mit mennyi mennyit ad. Aztán készre mentem. Minden tanyahejet úgy ismertem, mint a tenyere-met. Aztán fontos minéműség a halászatban, hogy ne köllön tapogatózni az embernek. Az fölvehet egy egész esztendőt, ha nem többet. Kitudtam, wikor lesz a licitáció.

Lementem előtte. Egy apatinyi svábé volt a halászat. Szimatolóztam. Kijelentette a fukar, hogy e grajcárt se ad fölül. Mál elbizakodott, mert éveken keresztül senki se konkuránskedett vele és mindig olcsóbban vette ki a bérletet, pedig a

hal ára emelkedett. Községi terület völt. Hát licitányi köllött.

A meg nem vesztegethető, le nem itatható emberek biztattak. Csak az előjáróság sunyogott a jegyzővel: hogy fiatal vagyok, hogy beleveszthetők... Így a! De mondok, ne törődjék a tekintetes jegyzőség, hogy beleveszök, nem veszök... Erre aztán alább hagytak és aszonták, az én dologom, de aztán magamra vessek...

Mert hogy a német is alig gyött ki vele, pedig sönki fia se konkurált vele... Nem konkurált, elég a hozzá, hogy előtte való este adott nagy halvasorát és az érdemes hátramozdítókat lejtatta a dinom-dánomban... Valami szele már fujt akkor az én szándékómnak... Alég gyűvők a vonatállomásra — egy keveset elboroztunk az ellenpárttal — elibém toppan ám az utódóm. Ő nem találkozott velem, hát gondolta, én se ismerem. De megismertem, de nem szóltam. Hadd látom a májadat, mi szél haj? Szokásosan megszólított. Köszön, bók egyet: hová? honnan? mer-ről? Visszabökök: Légrádról, Légrádra, Barcsra... Ravaszon elmosolyodik. Teccett neki a kötődő felelet. Aztán komolyan tudakozta:

— Mi járatban volt Barcsan?

— Ugy is tudja.

— Ha tudnám, nem firtatnám. Na, ha titkos, nem hajtogatom — mondta odavetón, haragot tompított.

— Tudni, tudja. De mindegy; a vizarendálás irányában puhatolóztam.

— A csak egy emberé lehet. Az öreg Gräberé. — Azé lesz, aki többet ad érte. Olvastam az újságoból. Benne van: a többet ígérőnek árverésen szabadkézből kiadatik...

— Asztán mit szánt érte?

— A legtöbbet; az imént montam.

— Asztán mennyi a legtöbb?

— Hogy tudjam?! — Hanem magát a vén Gräber küldötte érdeklődni. Mondja meg fölkre, mit szándékszik a vén kujjon ideji árendája fölfele tetézn?

— Ami szó szó, az öreg mindig sziszereg, hogy nem gyűn ki az árendával... Így se. Hátha még ugy is tetézn?

— Hát ide figyeljen, sógor! — Most már sógoroztam, hogy a közelébe férközzem. Figyeljen csak, van annyi fogás — úgy körülbelül — mind az első esztendő?

— Több is, nagyobb is.

— Na lássa, csak erre voltam kíváncsi. Isten megáldja! Maga ugy is a tanyára megy. Én a vasutra.

De az én emberem nem tágitott mellőlem. Beszélt erről. Beszélt arról. Csöndesen, rossz szándékotlan. Egyszer csak kibökte, hogy ha épen én kerülök gazdájául, legalább megfogadjam kormányosnak. Megígérttem neki. A kitűzött napon megjelentem az árverésen. Az öreg Gräber izgett-mozgott. Egyszer csak mellém somfordált. Asszonya: Komoly szándékod? — Komoly-komoly; különben nem fűztem volna két vonatkoztatást. Arról ott hagytam. Összeröfent az előjárókkal. S rám verte 50 forinttal a bérletet.

szabadság elvonásával adni tudtára, hogy a munkáltatás egymagában is bűn.

Tessék a most említett két törvényt szigorúan végrehajtani. Megengedem, hogy végrehajtásuk sok kellemetlenséget ró a hatóságokra, de hatása, kedvező hatása nem maradhat el. Ezt a hatást természetesen fokozni lehetne azzal, ha a hatóságok a szabaduló kóbor cigányoknak bizonyos emberszeretettel és jóindulattal meg is magyaráznák, hogy gyermekeikhez hozzájutni s a fogházat elkerülni csak állandó és komoly munkakeresséssel lehet.

Meg vagyok győződve Tekintetes Törvényhatósági Bizottság, hogy e két törvényt szigorú végrehajtása mellett egy-két évtized alatt elvész a kóbor cigányok veszélyessége, hasznos tagjaivá válnak a nemzetnek, amiből még az a nagy közgazdasági előny is származik, hogy ennek az egészséges népfajnak izmaiban rejlik sok-sok munkaerő nem ernyed el munkátlanban, mint jelenleg, amidőn csakugyan téli évszakban vagy bűncselekmények elkövetésében merül ki.

Indítványozom, írjon fel a törvényhatóság a kormányhoz a fellemlített két törvény erőlyes végrehajtása iránt.

A hősök árvái.

Veszprém vármegye árvaszéke a háboru elején hazafias mozgalmat indított az elesett hősök árvái érdekében. *Takách* Ádám árvaszéki elnök ezt a nemes cél felé törő mozgalmat s a nyomában ébredt felbuzdulást nem engedte elianyulni. Ujra felkéri a vármegye közönségét s az alábbi, megszívlelésre méltó szép sorokban buzdítja megérdemelt halálra a hősök iránt s felkaroló meleg szeretetre a hősök árvái iránt.

„Most, amikor győzelmes hadaink hatalmas szövetségünkkel az északi Colossuson napról napra újabb és a világtörténelemben páratlanul álló diadalmokat vívnak ki, s amikor fegyveres erőnk másik része az orvul reánk támadt hiszsego volt szövetségünk ádáz hadait oly vitézül és eredményesen tartják távol határainktól: minden magyar embernek önkéntelenül is az érettségünk küzdő vitéz katonáink felé kell fordulnia, kik vesztélt nem ismerve, bátran állják az ellenség rohamait, majd előre törnek, hogy a végleges és nagy győzelmet részünkre biztosítsák.

Ezen gigászi küzdelem természetes folyamánya, hogy harcoló övéink soraiból sokan pecsételik meg vértükkel a diadalt és nagy azoknak a száma, kik elmentek védeni a hazát, itthon hagyva aggódo feleséget és gyermekeket, kiket többé viszontlátni nem fognak.

A hazaért hősi halált haltak emléke legyen áldott! Vértük nyomán fakadjon egy jobb jövő és biztos béke, melyen az egységes és nagy Magyarországi megdöntöhetetlen bástyái épüljenek fel.

Amikor tehát a hősök emlékének a kötelességet megadjuk, velük szemben méltó halánkat is le kell róni akként, hogy nevüket a késő utókornak követendő példaként öröklő hagyjuk, s azon hozzátartozóikat pedig, kiknek a hazaért hősi halált haltak gyámolai voltak, a legmesszebb menő módon segélyre siessünk és őket felkaroljuk.

A hála méltó adóját szebben és magasztosabban le nem róhatjuk, mintha a hősök árváit magunkhoz emeljük, ha azok megélhetését lehetővé tesszük, ha a könnyeket töröljük és pótoljuk azt, kit az árva atyában, a hősen elvesztett!

Könnyes szem ne legyen e hazában! Nyomorban élni, nélkülözni egy ily hadiárvának sem szabad. Ez a legelső és elengedhetetlen kötelessége a társadalomnak.

Megvagyunk győződve arról, hogy az áldozatkészre mindig hajlandó magyar társadalom ezáltal is meghallja a hívó szót és mindenki segíteni fog tehetségéhez mérten segédkeztet nyújtani a gyámhatóságnak, hogy azon kitűzött magasztos célt, hogy minden hős árvája legjobban legyen elhelyezve, megvalósíthassa.

A háboru első hónapjaiban e tárgyban már felkérte a gyámhatóság Veszprémvármegye társadalmát a hősök árvái érdekében, mely kérelemre jelentkeztek is jötevők, kik részint pénzbeli segélyt adtak, vagy helyeztek kiállításba, részint pedig hajlandóságukat tudatták oly irányban, hogy a hősök árvái közül egyet-egyet örökbe fogadnak.

A jótékonyaság legkimagaslóbb s a hősök emlékének legméltóbb módja az *örökbevadás*. Aki ezen módot választja, az legnemesebben cselekszik, mert ezáltal az árvának legmegfelelőbb módon iparkodik pótolni azt a nagy veszteséget,

melyet hős apjában elvesztett. Akiiket tehát a Gondviselés nem áldott meg gyermekekkel, vagy akitől a haza a legnagyobb áldozatot, gyermekét követelte, azoknak mód és alkalom kínálkozik, hogy gyermekük legyen, kik még élnek, az örökbe fogadott gyermekben vigaszt és támaszt nyerne s maguk után nevük viselőjében utódot hagyhatnak hátra.

Második módja a jótékonyaságnak az *ingyentartásra és nevelésre való vállalkozás*, ezt pedig azon nemes gondolkodású családok valósíthatják meg legjobban, kiknek háztartásában az, hogy egy gyermekkel több ül az asztalhoz, különbséget nem tesz.

A harmadik mód a *pénzbeli segély*. Amikor a haza a nemzethez fordul kölcsönt, az áldozatkész magyar nemzet, mint egy ember állt talpra, s a polgárság egymással vetekedve vitte felesleges pénzt a haza oltárára: a hadikölcsön jegyzésében a magyar nemzet nagy erőt és nagy foku áldozatkésztséget tanúsított, mely tényével bámulatba ejtette nemcsak szövetségeseinket, de a semleges államokat is és lehetővé tette, hogy a világháborút a hadsereg minden fennakadás nélkül dicsőségesen tovább folytathatja.

A hadikölcsön jegyzésével míg egyrészt a nemzet áldozatot hozott a hazának, másrészt az egyes polgárok tőkéiket oly módon helyezték el, mely elhelyezési mód által jelentékeny kamatszaporulatra tettek szert.

A jövedelemtöbbletből kérünk a hősök árváinak!

Akiket az isteni Gondviselés megáldott földi javakkal s módjuk volt hadikölcsönt jegyezni s ezáltal jövedelmüket nagymértékben növelhették: Ő hozzájuk fordulunk az érettségük hált hősök árvái nevében, hogy a hadikölcsön kamatjövödelméből 1%-ot a hősök árváinak engedjenek át.

Nem kérünk sokat, csak a kamatszaporulat csekély hányadát, s hisszük, hogy ezekből a fillérekből olyan összeg fog rendelkezésünkre állani, hogy abból a könnyeket letörölj s az árvának biztos jövőt és megélhetést tudunk biztosítani.

A nemzetnek minden fiára szüksége van. Aki fegyverrel nem tud eleget tenni a nagy védelmi harcban a haza iránt tartozó kötelességének, annak meg kell osztania azt a módot és vagyont, melyet az érettségük küzdött és érettségük elvett hősök nekünk megmentettek.

A legcsekélyebb adományt is köszönettel fogadjunk, s mindenkinek, ki bármely irányban gyakorolni kívánja jótékonyaságát, azonnal utbaigazítást és felvilágosítást fogunk adni.

A hősök árvái szaporodnak, tehát a jótékonyaságnak is a legelsőbb fokig kell elmenni.

Azon kéressel fordul tehát Veszprémvármegye árvaszéke Nemes Veszprémvármegye közönségéhez, hogy mindenki, kit a Gondviselés némi tekintetben is vezetőszerephez juttatott, karolja fel a legnemesebb ügyet, gyűjtson örökbe fogadott szülőket, ingyentartásra vállalkozó jötevőket, ossza meg mindenki feleslegét az árvának, mert csak úgy pótolhatjuk a munkaerőben megfogott polgárság hasznos tagjait, ha módot és alkalmat adunk arra, hogy az apátvesztett árva édes hazáinknak majdnap támaszai és védő hős apjuknak méltó utódai lehessenek.

A Kath. Sajtóegyesület jelentése.

A kath. Sajtóegyesület a napokban küldötte szét jelentését két esztendői működéséről. Az egyesület egy éve március 31-én végződik s így ez a jelentés az 1913—14. és 1914—15. egyesületi esztendőkről szól. Hogy az előző évről szóló jelentés később juttott el a tagok kezébe, indokolja a háboru kitörése s a háboru napjaival kapcsolatos sok hátráltató körülmény.

A Sajtóegyesület vagyona volt 1914. március 31-én 266.448 korona. Bevétel volt: a) elkölthetetlen adományokban s alapító dijakban 11.429 kor. Elkölthető dijakban s adományokban s kamatban 103.244 kor. Kiadás volt 97.772 korona.

A fűtőutári jelentés egyik legérdekesebb része a lapsegélyezés ügye.

A lapsegélyezés a Sajtóegyesületnek egyik főfeladata. Áll ez nemcsak ridegen nyújtott pénzadományokból, hanem komoly és beható érdeklődésből is a lap kezelése, nehézségei, szükségletei iránt is, kapcsolatban szakszerű tanácsok nyújtásával és személyes eljárásokkal. Történik ez főleg vidéki lapoknál, hol sokszor a kezdetleges adminisztráció nem eléggé szakszerű, üzemvezetés, kellő ellenőrzés hiánya, drága anyagbeszerzés, vagy a

géperőnek meg nem felelő kihasználása a hibák és deficit oka.

Anyagi lapsegélyezésre az elmúlt évben 75.747 korona 22 fillért fordított az egyesület. Ebből az összegből segélyezett 3 fővárosi és 27 vidéki lapot.

Az egyesület két fővárosi napilapja szűkebbre szabott támogatással és baj nélkül huzta ki esztendő. A megszorítás eredményezte, hogy az 1914—15. évre az egyesület lapsegélyezésre már 100.698 koronát illeszthetett költségvetésébe.

A lapsegélyezés kiterjedt az elmúlt évben a vidéki katolikus sajtóra is. Hangzottak ugyan egyes elszigetelt hangok, hogy egyelőre mindent csak a központi sajtóra áldozzon, a vidéket hagyja egyelőre; viszont hangzottak panaszok is két évvel ezelőtt a vidék elhanyagolásáról is. A Kath. Sajtóegyesület eddig követett igen megfontolt eljárása a bőlc közeputon jár. Az évi anyagi támogatás tulnyomó része a központi sajtónak jut, jóval kisebb része a legmegokoltabb vidéki szükségletek némi fedezésére. Ha a sajtóagítációnak és a sajtóvasárlópoknak minden néven nevezhető eredményét hiánytalanul, levonás nélkül, az egyesület az egyetlen országos központba küldték, nem zárkozhat el az egyesület attól a követelménytől sem, hogy a vidék egyes katolikus sajtóorgánumait, melyek néha igen exponált és fontos pozícióban lelkes és érdemleges harcot vívnak, az ottani — sokszor a fővárosiaknál nagyobb gyűlölettelgél támadó — lapokkal, ne részesítse a legszükségesebb segítségben.

A lapsegélyezés témájának keretébe tartozik a *könyvmatosságság* ügye is.

Egy katolikus és egyházi, társadalmi és egyesületi ügyeket, tényeket, mozgalmakat, eseményeket mindig első forrásból, jól értesülten, személyi és dologi ismeret alapján közöl könyvmatosságra feltétlen szükségünk van. És pedig nemcsak a katolikus sajtó, hanem főleg a profán sajtó részére. Mert sajtóbéli megerősödésünknek máris egyik kedvező színtörője, hogy az indifferens, sőt ellentétes, de jóhiszemű sajtó készséggel közöl katolikus jellegű híreket, ha azok zsenialistikailag megfelelő módon rendelkezésükre bocsájtának.

A lapsegélyezés keretébe tartozik még a *kaució* ügy is. Az egyesület ugyanis több katolikus orgánusért politikai kauciót helyezett letébe az állampénztárnál. Ezek összege 115.000 koronát tesz ki, ami törvényesen kamatozó készpénz. Az új sajtótörvénynek a kaucióra vonatkozó rendelkezései itt elővigyázati intézkedéseket követelnek.

Ezért a felügyelő-bizottság javaslatára az igazgatótanács elhatározta, hogy az óvadékokat továbbra is hajlandó meghagyni ama feltétellel, hogy négy, vagy legalább is három jótálló, köztük egy a teljes összegre is elfogadható, vállal egyetemlegesen felelősséget. Amennyiben valamely lap e feltételnek megfelelni nem képes, az óvadékokat az egyesület azonnal felmondja.

Az egyesület fennállása óta ezideig összesen 423.209 korona 88 fillért fordított lapok segélyezésére és ha hozzávesszük a jövő esztendőre előirányzott 100.658 korona 83 fillért is, akkor ez az összeg jóval felül fogja haladni a felmiliót.

A Sajtóegyesület évi jövedelmének jó részét az egyházak sajtóvasárlapjai szolgáltatják. A jelentésben kiűntetett 19 egyházmegye sorozatában a pécsi egyházmegye vezet. — A befolyt jövedelem évek óta meghaladja az évi 10 ezer koronát. A dunántúli öt egyházmegye közül 1913—14-ben a pécsi 14.428, — a szombathelyi 3.384, — a székesfehérvári 2.870, — a győri 2.561, — a veszprémi 1.960 koronát gyűjtött a sajtóvasárlapon.

A Katolikus Sajtóegyesület fenn akarja tartani és állandósítani a sajtótámogatásnak legalább is eddigi, minimális értékét, akkor évi 130.000 koronás költségvetéssel kell dolgoznia.

Ezzel szemben azonban a némi bizonyossággal várható évi bevétel tetemesen kisebb.

Ennek az évi összegnek biztosítása okoz a Sajtóegyesület vezetőségének súlyos gondokat.

Az 1914—15. évről szóló jelentés szerint az egyesület vagyona 342.923 korona. Elkölthető bevétel volt az előző év maradványával 73.600, kiadás pedig 63.133 korona. Ebből lapok segélyezésére 46.651 koronát fordítottak.

A Sajtóegyesületnek a június 15-én tartott közgyűlésig 60 disz-, 357 alapító-, 426 jötevő- és 3321 rendes, összesen 4164 tagja volt.

Ismeretesebbünket a fűtőutári jelentésének lendületes befejező soraival zárjuk:

A jelekből arra lehet következtetni, hogy a háboru után idők újabb lendületet fognak adni

mindennek, a sajtóügynek is. Bátran mondhatjuk ezt főként akkor, ha látjuk, hogy milyen kolosszális hatása a sajtónak nem a hatalma, amelyeket bilincsekbe verni, hanem az igazsághoz való viszonya. Láthatjuk ezt ellenségeink sajtójánál, melyek megszűntek a nyilvánosság organumai lenni és drága pénzen eszközöl adták oda magukat a hatalomnak azért, hogy kétségbevonhatatlan tényeket, elvitathatatlan igazságokat sikkasszanak el a nyilvánosság elől, vagy az igazság figyelmen kívül hagyásával helyezzenek olyan ferde világításba, hogy országok népét informálják hamisan és viszik bele olyan kockázatos vállalkozásokba, amelyekbe aligha mennének bele, ha lapjaik becsülettel és őszintén informálnák őket.

Nekünk megvannak a mi igazságaink, melyekért küzdeni meg nem szűnünk és amelyek kiűzéséhez és diadalra juttatásához hatalmas sajtóra van szükségünk, melyet meg akarunk és meg fogunk teremteni. Adj! Isten, hogy reményeink valóra váljanak és hogy az előjövő béke idején fokozottabban mértékben tudjunk megfelelni a reánk váró feladatoknak és nagyobb lépésekkel vihessük előre a megvalósulás felé a sajtóprobléma megoldását.

A városi liszt.

Több heti keserűségnek jogos panasza zúgott városzerte a közeli napokban. A hangok közé férfiak dühös kifakadása s asszonyok sírva kiabált panasza vegyült. S ne tagadjuk, ez a szinte kiabáló felháborodás erőt vett mindenkin. Azokon is, akiknek nem volt okuk panaszsra. Aratás végen, éppen a bőségről beszélő országos jelentés kiadása napjaiban bizony szivet facsaró érzést váltott ki a sűrűn, utcákon varó sokadalom ajkáról elhangzó panaszos felkiáltás: Nincs liszt! Nincs kenyér!

S a panasz nem hangzott el hatás nélkül. Súlyos vadak, hangos megrovások nőtték nyomában s ez mind a városházára szállott. Szinte sötétetett annak házatája, akárcsak méhükben vad kitörést hordozó felhők szálltak volna tetejébe. S a panaszos kifakadások sötét tömegéből egy nagy kérdőjel vált ki s kérdezte: hogyan engedhetette meg a városi hatóság, hogy a közönség napokon keresztül liszt és kenyér hiányában nyomorogjon? Szabad volt-e megengedni, hogy a bizonytalanság legyen a város közlekedésének uralkodó eive s ez a bizonytalanság a liszt- és kenyérhiány izgalmas, forraló napjaiban botránykőre állítsa magát a várost s meggondolatlan kiűzésekre utasítsa az éhező tömeget?...

Ilyen volt a közönség, a nem hivatalos város hangulata s mindenki érezte, hogy erre a nagy béktelenségre s eltelő kifakadásra ezer és egy oka volt. Papírra vetettük a közhangulatot, mert magunk is így éreztünk. Ez az együttes azonban nem oltotta el bennünk az igazságérzetet s utána jártunk, vajjon csakugyan a hatóság könnyelmű mulasztása okozta-e ezt a szomorú állapotot, vagy a legnagyobb elővigyázat is csúfá tevő olyan véletlenség, amelyet előre látni, tudni nem lehetett.

Ilyen akadály volt, hogy a vármegye területén megvett gabonát különböző vasúti akadályok miatt nem szállították. Csak Várpalotán egy vagonnál több püspökürodalmi buza várta a szállítást s hiába várta. A szomszédos megyékben a Hungária-bank kiutalta a szükséges gabonát. A városnak azonban itt vásárlási joga nem volt s emiatt a közigazgatási hatóságok a szállítást engedélyt megtagadtak. A méltán zúgolódó közönség megnyugtatósára írjuk, hogy a hirtelen elkövetkezett liszt- és kenyérhiányt magát a városi tanácsot is rendkívüli módon lehangozta s elkeserítette. Előzőleg ugyanis minden szükséges intézkedést megtett, hogy ez a hiány elő ne forduljon, ámde az érvényes rendelkezések nyomán kelt hivatalos kapkodás, rendszertelenség keresztül húzta számításukat.

S talán a hatóságnak az a kifogása is közel esik az igazsághoz, hogy a múlt napok szomorú állapotát részben maga a közönség idézte elő. A tanács kihirdette, hogy mindazok, akik gabona- vagy lisztellátásukat a várostól várják: augusztus 15-ig jelentkezzenek. Alig 400-an jelentkeztek, mert az előző rossz liszték miatt nem akartak a városi lisztre szorítani. A zircsi malom is növelte ezt a tartózkodást. A 400 jelentkezőre a városnak elég gabonája lett volna mindaddig, míg a prémiumos árak ideje elmúlik. Ha ekkor többen jelentkeznek, a város nem kereste volna, hogy mennyi a buzaár, hanem bármily áron is beszerzi vala a szükséges gabonamennyiséget. Amikor pedig híre járt, hogy a zircsi malom is alig győzi a veszprémi jelentkezőket ellátni, a város új határidőt tűzött ki a

jelentkezésre, nehogy többen liszt nélkül maradjanak. S ekkor 2000-nél is többen jelentkeztek. Ennyire pedig a város tartaléka nem volt elégséges s azonnal hozzáláttak a szükséges gabona beszerzéséhez. A közelben s a vármegye területén — sajnos — a város nem tudott gabonát kapni. Az időt aztán ez az utánjárás emésztette. Amikor pedig a város a Hungaria-bank révén a kellő mennyiségű búzát beszerezte, több olyan kellemetlen s váratlan körülmény vetett akadályt, amire senki se számított.

A tanács mult szerdán ülést tartott. A tanács tagjai maguk is felháborodva tárgyaltak a liszt- és kenyérhiány felsorolt okait. Együttel pedig felkérték a polgármestert, hogy a városi főügyessel egyetemben haladéktalanul Budapestre utazzék s egyenesen a belügyminiszter úrnál tegyen jelentést s türelmetlen állapotokról. Az utazás megtörtént s eredménye kedvező. Veszprém város vásárlási jogot nyert Fejér- és Somogy megyék területére s az ott szerzett gabona szállítását a napokban megkezdik. Ezzel azután a liszt- és kenyérhiány is megszűnik.

H I R E K.

Három mise halottak napján.

XV. Benedek pápa apostoli konstitúciót bocsátott ki, amely a Szentszék hivatalos lapjának 14-ik számában jelent meg. A konstitúcióban a pápa felhatalmazást ad minden katolikus papnak, hogy halottak napján három szent misét mondhat.

Ez az intézkedés nem egészen új. Eddig is szabad volt karácsony napján három szent misét mondani. Spanyolországban és Portugáliában pedig régóta szokás halottak napján három szent misének bemutatása. Újságzerű az egészben mindössze csak az, hogy a pápa egy részlegesen elvezett kiváltságot a hívek és papság kérésére kiterjesztett az egyetemes egyházra. A pápai irat értelmében a pap halottak napján első miséjét elmondhatja a saját szándékára, a másodikat a tisztító tűben szenvedő lelkek javára kell felajánlania, a harmadikat a Szentatya szándékára.

A konstitúcióban a pápa elmondja, hogy két körülmény indította különösen ennek a lépésnek megtételére. Tudott dolog, hogy az örökhagyók lelke javára tett sok jámbor alapítvány az idők viszontagságaiban vagy elveszett, vagy jelentékenyen megcsorbul. Az újabb keletű polgári törvények, a megváltozott életviszonyok, a családok erős elosztódása, sokaknál a hitnek és jámborságnak eltűnése, anyagi javak szétdarabolása, mindezek a körülmények jelentősen hozzájárultak, hogy sok jámbor célzatu intézmény megszűnjön. A gazdasági viszonyok sokoldalú megváltozásával az alapítványok hozama is a legtöbb helyen megcsökken, úgy hogy a végrendeletben kikötött kívánalmaknak teljesítésére nem elégséges. Emiatt tapasztalt, jámbor személyek nem egyszer indítattak érezték magukat, hogy a Szentszektől a kötelezettség csökkentését, tehát az alapítványi szent misék számának leszállítását kérik. Ha a pápa e kéréseket indokoltaságuk miatt nem is tagadhatta meg, mindazáltal érezte, hogy mint Krisztus helytartója nem feledkezhetik meg a tisztító helyen szenvedő lelkekről sem, akik az említett okok miatt rövidséget szenvedtek.

Ezek a megfontolások annál inkább sürgős cselekvést kívántak, mert a most folyó szomorú európai háború miatt annyi meg annyi fiatal ember leli korai halálát. Hozzá tartozóik kétségkívül imáikkal segítségére mennek szeretteiknek. Fájdalom, ez ennyivel azonban a nagy szükséglet nem nyer kielégítést. Eme okok alapján akarja a pápa szeretetét éreztetni az életből távozott fiaival. Mivel a három miséből a második a tisztító helyen szenvedő lelkek javára mondandó, ezeknek a miséknek kegyelmei azoknak az elesett katonáknak lelki javára is szolgálnak, akikről bármi okból hozzátartozóik meg nem emlékeznek.

XV. Benedek pápa, mikor a madridi nunciaturán még mint egyszerű pap működött, szívesen élt a spanyol papságnak adott kiváltsággal s így egyénileg is szívesen teljesítette azok kérését, kik e kedvezmény kiterjesztését kérték.

— **A vármegyéről.** A vármegye legutóbb tartott közgyűlésének határozatából a vármegyei évnegyedes jelentést ezentul mindig a közgyűlés előtt megjelenő hivatalos lapban közlik. Így a megbízottági tagoknak módjában lesz, hogy a jelentés birtokában a közgyűlés folyamán észrevételeiket könnyebben megtehessék.

— **Katonai kitüntetések.** A király Öfelsége a 31. honv. gy. ezredhez tartozó Gyenes János őrnagynak, továbbá az ellenség előtt elesett Stollenberg Alfréd és győritskei Győritskey György főhadnagynak és Verneda László hadnagynak a hadidíszmentes 3. osztályú katonai érdemkeresztet adományozta. Kovács Zoltán 7. tábori ágyuszred-beli hadnagyt pedig az ellenség előtt tanusított vitéz magatartásáért *dicsőre elismerésben* részesült.

— **A kárpáti falvak.** Veszprém vármegye törvényhatósága legutóbbi közgyűlésén elhatározta, hogy a kárpáti falvak felépítésére megindított hazafias mozgalmat támogatni fogja. Erre a célra a vármegyei honvédelapból már 2000 koronát megszavazott, most pedig a gyűlés megindítását szervezi. Az adakozók sorát Hunkár Dénes főispán nyitotta meg 50 koronával. Ez összeg egy főispáni ebéd megváltása.

— **A vármegye segélye.** Rozmán Károly vármegyei irodatiszt a harctéren szerzett betegségben meghalt. A törvényhatóság az elhalt özvegyének már előbb nyugdíjat állapított meg, legutóbbi közgyűlésén pedig a több gyermekes özvegynek 300 korona segélyt szavazott meg. Ez a humanus intézkedés azoknak a szép dicsőre, akik kigondolták s megvalósították.

— **Halálhírek.** Zircz község uri társadalmát súlyos csapás érte az ottani járásbírószág vezetőjének, Marek László itélőtáblai bírónak halálával. A halál a balatonfűredi szanatóriumban tört reá s életét 53-ik évében szept. 14-én kioltotta. A megboldogult Zircz társadalmi életében tevékeny részt vett s mint a Kaszinónak elnöke, sok szép mozgalomnak volt kezdeményezője s tevékeny munkása. Holttestét Zirczre szállították s ott helyezték örök nyugalomra. Temetésén a veszprémi kir. törvényszék is képviseltette magát s az elhunyt koporsójára koszorút helyezett.

— **A r. kath. szülők figyelmébe!** Felkérjük az érdekelte szülőket, hogy a veszprémi r. kath. elemi fiúiskola összes I-ső osztályú tanulóit f. hó 20-án d. e. 8 órára küldjék a Kópács iskolába (iskola-utca 11. sz.) A többi osztály tanulóit pedig nevezetesen: A) II., L) II., A) III. és L) IV. oszt. ugyancsak 20-án d. e. 8 órakor, a L) III. és A) IV. oszt. ugyanazon napon d. u. 2 órakor jelentkezzenek előadásra a László-iskolában. Az igazgatóság.

— **Iskolamegálás.** Mult vasárnap áldotta meg Pusztaszentmihályán az esztergomi főkaplán által épített új r. kath. elemi iskolát Zárjeczky Viktor h. esperes. Az egyházi ünnepély 12 órakor vette kezdetét. A benedíkalás után az új iskola helyiségében szentbeszédet mondott az esperes, minek végeztével egyházi énekeket énekeltek az iskolagyermek s a Himnusz eléneklésével befejeződött az ünnepély. Jelen volt a bérli családjával s a pusztai cselédség s több vendég.

— **Vármegyénk gabonaszükséglete.** Dr. Véghely Kálmán alispán vármegyénk képviselőletében gabonavásárlásra kért engedélyt az illetékes minisztertől. A vármegye községeknek liszt-szükségletét 1000. Pápa városát 293. Veszprém liszt-szükségletét 207 vagon gabona fedezi.

— **A vármegyei lisztellátás.** Megirtuk annak idején, hogy a vármegye vezetőszége az egyes községek segítségül hívásával akarja ellátni az élelmezést. A terv bevált, amennyiben 182 közseg közül mindössze 21 veszi igénybe a hatósági lisztet. A többiek önmaguk gondoskodnak szükségleteikről. A hatósági liszt beszerzésére dr. Véghely Kálmán alispán már megkötötte a szerződést. A zircsi és pápai járásokban Jankovics Ferenc veszprémvársányi malomtulajdonos, a többi járásokban, valamint a balatoni fürdőben a veszprémi Közgazdasági Bank bonyolítja le a liszt szállítást. — A megkívántó gabonát a vármegye vásárolja meg. Gondoskodás történt, hogy ne csak a szükséges mennyiség legyen meg, de tartalék is álljon rendelkezésre. Remény van, hogy a szükséges gabonamennyiség összegyűjthető. Persze ide szükséges, hogy a gazdaközönség készletét el ne titkolja. Ennek megakadályozására az alispán kéri fogja a miniszteriumtól a rekvirálás elrendelését.

— **Helyszíni szemle.** A kereskedelemügyi miniszter elrendelte az állami beruházási hitel terhére kiépített zircz-bakonybél-nagygyári területén a közgyűlési közut Zirctől Bakonybél felé terjedő szakaszának helyszíni szemlét és műszaki felülvizsgálatát. Az eljárás Scholz Gyula műszaki főtanácsos vezetésével f. hó 23-án Zircz községhezán veszi kezdetét. A vármegye képviselőletében dr. Véghely Kálmán alispán és Molterer János kir. műszaki tanácsos jelennek meg.

— **Kálváriaszentelés.** Szép ünnepség keretében folyt le Márkón e hó 8-án, *Unger* Ferenc márkói plébánosnak kezdesére a hívek adományai-ból újjáépített kálvária felszentelése. Zászlódsz alatt érkeztek a jámbor hívek messze falvakból, egyik csoport a másikat érte. Kedvezett az idő is. A d. e. 10 órakor megtartott ünnepi istentisztelet után körmenetileg kísért a hívek belátáttal serege a szentelést végző *Meszes* Polikárp szentferencdi házfőnököt a szentelés színhelyére, ahol *Koncz* János káplán szabad ég alatt tartotta az ünnepi szónoklatot. A szent beszédet a szentelés követte, mely d. u. 1 óráig tartott. Utána a hívek *Steierlein* Antal helybeli kántorvezetője vezetésével, egyházi énekek éneklése közben körmenetileg visszavonultak a templomba, ahol ünnepies Te Deum-mal ért véget a ritka, áhitatos ünnepség! — Az újjáépített kálvária csinos kivitelű képei *Homorai* Béla festő és szobrászművész ügyes kezét dicsérik. Az egyes stációk képeit J. F. Overbecknek, a hírneves festőnek egy bécsi múzeumban őrzött remekei után készítette megtelevesztő hűséggel.

— **Járási értekezlet.** A pápai járás mezőgazdasági és községi intéző bizottsága ülést tartott a járási főszolgabíró elnöke mellett. Ekkor készítették el azt a javaslatot, amelyben megállapították kívánják az egész járásban valamennyi élelmi cikkre, még a vadhúsra is, a maximális árakat. A javaslatot az állipánhoz terjesztették föl végleges hozzájárulás, illetve elfogadás végett. A pápaiak azt remélik, hogy az állipáni rendeletet jobban fogja némely hatósági személyes respektálni és szigorúban végrehajtani. A bizottság szerint azonban még így sem jut ez az ügy dűlőre, ha az állipáni hivatal továbbra is rászabadítja a tyúkszókat és egyéb kis közvetítő spekulánsokat a falvakra. Ezt a fattyukereskedést kellene először lehetetlenné tenni.

— **Vasuti szerencsétlenség.** A sífok—kaposvári vonalon, a Kapoly és Kőseccsali állomások között egy kavicszállító tehervonat kiskilott. A szerencsétlenség következtében egy pályafelvigyázó s fékező meghalt, négy fékező pedig megsebesült. A vizsgálatot azonnal megindították s ennek eredményéből az a valószínűség mutatkozik elfogadhatónak, hogy a kiskilást tengelyvagy sintonés okozta. A kár jelentékeny.

— **Pótadó.** Pápa város költségvetése 250.209 korona fedezeti hiányt mutat. Erre a városnak 78-7% pótadót kell kivetnie. Az emelkedés az idén 7-8%.

— **Akit már halottnak hittek.** Ismét egy újabb reményszál azoknak, akik a harctéren elhunyt családtagokat siratnak. Egy vonyarci népfőkelő augusztus eleje óta hír nélkül hagyta övét. Családja már halottnak hitte s elirsátta. S most, jó egy év után, aug. 1. kelettel levelet irt egyik oroszországi városból s hírül adja, hogy él. Sőt panaszkodik, hogy több levelet is irt, még sem kapott választ. Nem lehetetlen, hogy több, halottnak hitt fogoly értesítése is elveszett, maga a fogoly pedig életben van.

— **Vaszary-múzeum Keszthelyen.** Keszthely városa elhatározta, hogy *Vaszary* Kolosnak a város nagy szülőltjének és jótévőjének emlékére az ottani múzeumban *Vaszary* Kolos-termet létesít. Ebben összegyűjtik az elhunyt bitoros történelmi és irodalmi munkáit és levelezéseit. Akiknek ilyen tárgyak birtokukban vannak, azokat dr. Csák Árpád múzeumi titkár címére küldjék be Keszthelyre.

— **Rekvirál a katonaság.** Az általános kívánság, hogy a gazdák tartózkodását a termés felajánlása tekintetében a kormány rekvirálással ellensúlyozza, úgy látszik, ha nem is a kormánytól, de a hadvezetőségnek meghallgatásra talál. A gabonátörszére érkezett jelentések szerint ugyanis a hadvezetőség, illetve a katonai hadtáp-parancsnokságok több helyen zabot és árpat a termelőknél és a kereskedőknél elrekvirálták, hogy szükségletüket fedezhessék. Kétségtelen, hogy a katonai parancsnokságok erőfesz és helyes intézkedését polgári fogyasztásra is ki kell terjeszteni, miután a gazdák részben spekulációból, részint a Hadi-termény Pénzváltására szabott tehetetlen szervezete, részben a ponyvahány és szállítási akadályok miatt nem tudják, vagy nem akarják az ország szükségletét kielégíteni.

— **Legénység szabadságolása a fronton.** A Külügy-Hadügy legújabb száma írja: Vitéz csapataink már tizenegyedik hónapja állanak harcban a minden oldalról ráköntört ellenséggel. Vannak a küzdők között olyanok is, akiknek megadatott, hogy a háború kezdetétől fogva szakadatlanul a fronton szolgálhadják hazájukat anélkül, hogy az

ellenség golyója vagy valami betegség érte volna őket. Ezeket a derék harcosokat akarja most jutalmazni az a hadsereg-főparancsnoksági rendelkezés, amely szerint mindazok a legénységi állományú egyének, akik a háború kezdete óta szakadatlanul a fronton szolgálnak, **14 napi szabadságot kapnak.** E szabadságot arcvonalban küzdő csapatoknál a csapatparancsnokok, a hadtáp-csapatoknál a hadseregparancsnokság adja. Mivel pedig a tömeges szabadságolás a csapatok harcokszegének rovására menne, a hadsereg-főparancsnok elrendelte azt is, hogy a legénység hazabocsátása csoportonként történjen.

— **Élelmezés a vidéken.** A pápai fogyasztók arra kéri a várost, hogy a burgonya-üzsora ellensúlyozására idejében burgonyát szerezzen be. Ugyanitt a tanács megbízta az állatorvost, hogy vadhus beszerzése ügyében ajánlatokat szerezzen be. A devescéri urolodum megígérte, hogy összes haltermését Pápa városnak engedi át. A hatóság utána jár, hogy az ígéretet be is váltásák. Veszprémnek is elkélne ilyen haltermelő urolodum.

— **Székesfehérvárott** a hatóság a pékipari termékek árait a következőképpen állapította meg: Zsemlye 5 és fél deka 4 fillér; teljes kifli 4 és fél deka 4 f.; vajás kifli és sós kifli 3 és fél deka 4 f.; száraz zsemlye 2 darab 6 f., 7 darab 20 f. A kenyér ára a következő: kenyér fehér lisztből egy kiló 60 fillér, barna kenyér 44 fillér, rozskenyér 40 fillér. Ismételésárra az árak a következők: fehér kenyér 54 fillér, barna kenyér 40 f.

— **A tábori postai csomagforgalom újrafelvételéről.** A tábori postai az ismert feltételek mellett folyó évi szeptember hó 13-tól kezdve a 10., 14., 16., 34., 45., 46., 48., 53., 55., 61., 65., 69., 73., 76., 78., 81., 85., 88., 91., 93., 95., 98., 106., 109., 113., 119., 157., 207., 215., 216., 218., 219., 220., 221., 222., 223., 224., 251., 254., 301., 302., 303., 305., 306., 308., 309., 310., 311., 312., 313., 314., 317., 319., 320., 321., 322., 323., 324., 325., 326., 327., 328., 329., 601., 602., 603., 604., 605., 606., 607., 608., 609., 610., 611., 612., 613., 614., 615., 620. és 630. számú tábori postákhoz újból megindították. A tábori postai csomagokat a m. kir. postahivatalok (postalügynökségek) hetenként csak 3 napon át: hétfőn, kedden és szerdán veszik fel. Ez a rendelkezés nem érinti a 11, 39, 51, 149. és 186. számú tábori postákhoz fenntartott csomagforgalmat, mely továbbra is állandó marad. Tekintettel arra, hogy a tábori postai csomagok a hadművelési viszonyokhoz képest, sokszor csak hosszas vesztelés után jutnak a címzett kezéhez, a m. kir. postahivatalok (postalügynökségek) kötelesek a csomag tartalmát szigorúan ellenőrizni és az élelmiszert, vagy más könnyen romló dolgot tartalmazó csomagot feltétlenül visszautasítani, ha pedig a tiltott tartalom a későbbi kezelés folyamán állapították meg, térti portóval terhelve a feladónak visszaküldeni.

— **A párbérgabonát nem lehet rekvirálni.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter átiratban értesítette a hercegszéknek, hogy a lelkeseknek és kántoroknak fizetendő párbér a meghatározottabban a házi és gazdasági szükséglet fogalma alá tartozik s így e címen a megfelelő mennyiségű gabona kétségtelenül visszatartható. Amennyiben valamely hatóság ettől eltérő álláspontot helyezkednek, a miniszter azonnal intézkedni fog a sérelem orvoslása iránt, ha a konkrét esetről tudomást szerez.

— **Hadifoglyok és az ipari munka.** A honvédelmi miniszter a törvényhatóságokhoz körrendeletet intézett, mellyel a hadifoglyok kiadása körüli eljárás szabályozása tárgyában 1915. június hó 11-én 7598. e. n. szám alatt kiadott rendeletének kiegészítéseképpen a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg a következőket rendeli el: 1. Hadifoglyok ipari munkára kizárólag a politikai hatóságok kifejezett hozzájárulásával, nem pedig meghallgatásával adhatók ki. A politikai hatóságok pedig köteleztetnek arra, hogy a hozzájárulást csak abban az esetben adják meg, ha: 2. a kérelmező vállalat a helyi hatóság és azonkívül a budapesti állami munkásokvetítő intézet bizonyítványával igazolja, hogy nem tudja a szükséges munkást megszerezni. 3. A vállalat a munkásbetegséggyógyító bizonyítványával tartozik igazolni, hogy munkáslétszáma a kérelmezett hadifoglyokat betűdva, nem haladja meg a békeidőben általa foglalkoztatott munkáslétszámot. E kikötés alól csak a kereskedelemügyi miniszter adhat felmentést. 4. A kérelmező vállalat köteleztetik arra, hogy hadifoglyok alkalmazásának egész ideje alatt munkást elbocsátania s azok béréit bármilyen formában csökkentenie nem szabad és az összes munká-

soknak a jelenlegi viszonyoknak megfelelő béréket fog fizetni és túlórákat megfelelően fogja díjazni. Amennyiben e feltételeknek meg nem felel, aminek egyoldalú megállapítása a kereskedelemügyi miniszterumnak, illetőleg szakközegének tartatik fenn, vagy ha a munkásviszonyok időközben úgy változnak, hogy a közigazgatási hatóság a hadifoglyok alkalmazását már nem tartja elkerülhetetlenül szükségesnek, a hadifoglyok azonnal visszavetnek.

— **Rendőrségről.** Dr. *Török* Gyula rendőrkapitány a piaci viszonyok javítása érdekében az alábbi egyéneket büntette meg:

Nagy Jánosné, mert a tejet maximális áron felül adta 40 koronára, ezt az összeget a másodfokú rendőri bíróság 80 koronára emelte; Kovács Sándorné és Tarsó Józsefné szentkirályszabadjai asszonyokat, mert a tojást maximális áron felül adták, egyenkint 50 koronára vagy megfelelő elzárásra ítélték.

Egyéb büntetések: Lakatos Gyuláné 107 K 80 f. államsegélynek jogtalan felvételéért 3 napi elzárást és 25 korona pénzbüntést kapott. — Tuli Antal mezőrendőri lopásért 10 korona pénzbüntetésre ítélték. — Özv. Holler Gáborné helyi lakosnót 10 korona pénzbüntetésre ítélték, mert udvaráról a trágyát nem hordatta ki. — Springer Mórt azért, mert alkalmazottját nem jelentette be a helybeli ker. munkásbiztosító pénztárnál, 5 kor. pénzbüntetésre ítélték. — Kovács Lajos balatonkövesdi lakost 5 koronára ítélték, mert kocsián jelzőtábla nem volt.

— **Katonák szabadságolása sarjukaszálásra.** Pozsonyból jelentik, hogy a katonai állományban levő legénység a sarjukaszálás idejére 14 napi szabadságot kaphat az augusztus 29. és szeptember 30-ika közé eső időre.

— **A mérlegdíjat vissza lehet követelni a kereskedőtől.** A Haditermény r.-t. körlevelében értesítette bizománysaff, hogy a terményeknek a feladási állomáson eszközölendő hivatalos mázslásért fizetendő métermázsánkénti 3 fillér mérlegdíj a bizománystól terhelő s azt a gazdának járó határától levonni nem szabad. Magától értetődik tehát, hogy akitől a mérlegdíjat eddig levonták, azt a bizománystól visszakövetelheti s ha a bizománys haladéktalanul nem térítene azt vissza, leghelelyesebb közvetlenül a H. T. igazgatóságához fordulni, mely nem fog késmi az orvoslással.

— **Rézgálic a vetéshez.** A földmívelésügyi miniszterumnak sikerült a vetőmagvak őszi csávázáshoz szükséges rézgálicmennyiségét az ország gazdáközönsége részére biztosítani. A rézgálic eladásával a miniszterium a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetét (Budapest, Alkotmány-utca 31.) bízta meg s annak árát kilogrammonként 3 korona 10 fillérben állapította meg. Aki tehát vetőmag csávázására rézgálicot akar venni, forduljon közvetlenül a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetéhez, aki annak igazolását kérheti, hogy a rézgálic tényleg vetőmag csávázására szükségesítették és ha ez kétfőben be nem igazoltatik, a rézgálic szállítást meg is tagadhatja.

— **Balaton hajózás.** A B. G. R. T. szept. 11-től e hó végéig a következő menetrendet léptette életbe. Balatonboglár ind. 1145. Révfölöp ér. 1210. ind. 1230. Badacsony ér. 125. ind. 205. Balatonboglár ind. 655. Révfölöp ér. 720. ind. 1035. Balatonboglár ér. 1100. Fonyód ind. 355. Badacsony 425. Révfölöp 515. Balatonboglár ér. 550. Siófok ind. 1040. és 425. Balatonfüred ind. 635. és 354. Siófok, ér. 730. és 445.

— **A háztartási fémek rekvirálása.** A kormány már előkészítette a közönséget, hogy a háztartásokban található fémtárgyakat rekvirálni fogja. Az erre vonatkozó rendelet rövid idő múlva meg fog lenni. Még csak azt dőlnek el, hogy vajon készpénzben válták-e meg a háztartási nikkelt, sárgaréz- és vörösréz-tárgyakat, vagy pedig hasonló méretű vas- és bádógtárgyakkal cserélik be. Előreláthatólag a háztartási fémek rekvirálását is a fémközpont fogja végezni, ép azért fontos, hogy a kormány gondoskodjék arról, hogy a központ ezen az uton se jusson illetéktelen haszonhoz, másrészt a kereskedelem érdekeit se sértse.

— **Szabadság meghosszabbítása.** A honvédelmi m. kir. miniszter rendeletet bocsátott ki, mely a mezőgazdasági gépezetek és fűtők szabadságát folyó hó 30-ig meghosszabbítja. A gőz- és motorké-gépezetek szabadsága az ország egész területén i. évi nov. 30-ig meghosszabbított. A szabadság meghosszabbítása hivatalból engedélyezett, ennél fogva a szabadság meghosszabbítása iránti kérvények benyújtása mellőzendő.

Színház.

Szeptember 10. Az *első halott*. Színmű 5 felvonásban. Írta: Tolstoj Leó gróf. Magyar színpad alkalmazta: Vajda László. A maga külön útját járó egyén és csak korlátok között fennálló társadalom örök küzdelmét megrázó erővel rajzolja ez az emberi szív mélységeit kutató darab. Nem minden igazsága teljes igazság, sőt a legtöbb nem az, de a költői tehetség szuggesztív hatása a fél-igazságokból is igazságot csinál. A jó és rossz, nemes és nemtelen indulatok vegyületére a költői szépség varázsát veti s ennek fényében a rossz és nemtelen elenyészik a jó és nemes ragyogása mellett. Ez a költői szépség megvesztegeti a hideg megfontolást, feledtetni aggodalmait, s érzelmeinek hatása alatt, ha ideig-óráig is, a költő szemével nézünk, az ő pártjára állunk. De az igazi költő kezében ez az ámitás is felemelő, mert nagy igazság kerül ki belőle. A föltüntetéseket észrevesszük, amint a költő közvetlen hatása alól kikerülünk, de a nagy igazság azután is megmarad, hogy az embereket rendesen azért a jóért szeretjük, amit tesznek velük és azért a rosszért gyűlöljük, amit ellenük elkövettek. Fedje bukásának is ez a gyűlölet, tehát saját maga volt az oka.

Az előadásról a legnagyobb elismeréssel kell szólnunk. Forgács Sándor Protassov Fedor szerepében teljes művészi erejét kifejtette. Minden hangja meleg és őszinte. A maga módja szerinti boldogságra vágyó ember kitörő felháborodása az útjában álló korlátok ellen, a mélységből a magára visszatekintő lezüllyött csavargó fájdalmas elmerengése, a vágy, amely visszavonja elvesztett régi, szebb életének színhelyéhez, hogy titkon bepillantson oda, ahol azok élnek, akiket szeretett és lelke mélyén most is szeret, az irízt, amellyel visszariad, mikor a törvény keze feléje nyúl, hogy rejtett életéből ismét azok elé vigye, akiket elhagyott, mindenkinek a szívébe markolt. Hevessy Mariska a cigány leány rajongó, alázatos szerelmét, Markovics Margit a két érzelmek közt vergődő asszony szív harcát és fájdalmas kitöréseit, Dörgey Jolán az elfojtott, titkos szerelmet rajzolták igaz és mély színekkel. A kisebb szerepek is jól érvényesültek. Az összevágó, gyors előadás, a hangulatos ének és zene, az ügyes rendezés csak fokozták a hatást. A kínos érzést kelto apróbb hibák elkerülésére azonban több gondot kell fordítani a színpadokon kívül.

Szeptember 11. *Zsuzsi kisasszony*. Operett 3 felvonásban. Írták: Martos Ferenc és Bródi Miksa. Zenejét szerezte: Kálmán Imre. Meglehetősen kopott, de még mindig hatásos elemekből összerakott a mese, nem nagy igényű, de dallamos a hozzá írt zene és az előadó színészek ügyes játéka, az előadás elvessége és a jól vezetett zenekar meghozták a sikert. Viola Margit természetes naivsága, szép éneke fő támasza volt az előadásnak. Csak beszédjét kell a szöveg tartalmából kiejtésével és nem hangjának erőltetésével értetőbbé tenni. Gömöry László nem mély, de nem is felületleges humor, Szalontay Árpád táncra, Aranyossyné, Heltai és Forgács ötletes vonásokkal megrajzolt karikaturái minden disszonancia nélkül illeszkedtek bele a darab könnyed hangulatába.

A darabot másnap megismételték Szigethy Ivánnal a címszerepben.

Szeptember 13. *Jó éjt Muki!* Bohózat 3 felvonásban. Írták: Max Neál és Max Kerner. Magyar színpad alkalmazta: Faragó Jenő. Tagadhatatlanul ötletes, de még tagadhatatlanabbul izléstelen darab. A második felvonás visszataszító jelenetei túl mennek azon a határon, amelyet a színpadnak még egy bohózatban is tisztelgetni kell tartania. Ha a színház együttese elegendő fáradságot fordítana a művészi feladatok megoldásait követelő darabok pontos betanulására és vezetéskére a tekintélyesebb, de elhanyagolt színészek térhez juttatásával a szereplőkben is nagybő változatosságra törekednek, nem kellene az anyagi sikerért a színház igazi hívatásáról így megfeledkeznie.

Szeptember 14. *Lili*. Operett 3 felvonásban. Írták: Hennequin és Millaud. Fordították: Fáy I. Béla és Evva Lajos. Zenejét szerezte: Hervé. Egyes részleteiben nagyon jó, egészében azonban az unalmasságig vontatott, félórás szünetekkel elnyújtott volt az előadás. Szigethy Irén partnerével Gyárfás Ödönnel együtt ének- és játék tekintetében egyaránt magas színvonalra állottak. Heltai Hugó a szokottnál mostohabban bánt a szerepével.

Szeptember 15. *Jönnek a németek*. Vigjáték 3 felvonásban. Írta: Stobitzer Henrik. Az egész színházat megöltő előkelő közönség előtt folyt le

az előadás a Színpártoló Egyesület javára. A darab a multba helyezett cselekménye ellenére is háborus aktualitás, az aktuális darabok minden eredeti hibájával. Sok benne a naivság, az erőltetett egyoldalúság és kevés a művészet. Baróthy Antal és Aranyossyné jól játszottak az öreg főúri párt, Hevessy Mariska és Dörgey Jolán egyéniségükkel érdekessé tudták tenni a két francia lány, Szalay Pál és Forgács Sándor a két porosz tiszt szegényesen jellemzett alakját. Gömöry László hálátlan szerepében csak a szerző intencióját szolgálta.

Szeptember 16. *A kis gróf*. Operett 3 felvonásban. Írta: Martos Ferenc. Zenejét szerezte: dr. Rényi Aladár. A bájos zenéjű, mozgalmas cselekményű darab előadását a szereplők nemes értelemmel vett színpadi hatásokra törekvő játéka, leghagyobbrészt biztos ének- és szereptudása, a zenekar szabatos, művészi munkája jellemezte. Szigethy Irén tüzes temperamentumának, szép énekének, kifejező játékanak hatását zavartalanra tette izléssel fegyelmezett mérséklete. Gömöry Lászlónak a lány érzelmek, poétikus hangulatra festésére alkalmas hangja ismét jól érvényesült a szebbnél-szebb melódiáiban. Játékát és tancát is kedélynek bensőséges melege hatotta át. Szigethy Irénnel eladott duettjeit többször meg kellett újránizniok. Nagy Aranka kis szerepében is jól érvényesült. Heltai és Forgács a főlők megszokott sikerrel gondoskodtak a jó kedvről, Gyárfás Ödön játékát azonban sokszor élvezhetetlenné tette kapkodó bizonytalansága. Aranyossyné-nak több sikert hozna, ha a szerepében rejlő komikumot egyszerűbb eszközökkel juttatná érvényre, mint a torzítás ríkió színeivel.

Szeptember 17. *A papa kedvence*. Közkívánatra (?) másodszor. Helyesebben cselekednék a színház vezetősége, ha az igazi közkívánatra hallgatva az előadások fogyatékságainak eltüntetésével, a színvonal több fádassággal, de értékesebb eredményekkel járó emelésével törekednék az anyagi sikert is meghozó művészi sikerre ahelyett, hogy a közönség gyengéire és nem a társulatban rendelkezésre álló erők céltudatos felhasználására alapítaná számításait. A közkívánatra való hivatkozás ellen pedig határozottan tiltakozunk kell.

Színházi mősor. Szombaton: itt először *Böském* nagy táncos operette-ujdonság. — Vasárnap: d. u. felhílyárakkal *Cigányprímás*, Kálmán Imre nagy operetteje, este itt másodszor *Böském* operette-ujdonság. — Hétfőn: minden vidéki színpadot megelőzve *Egy test, két lélek*, Lindau világ-hírű darabja, melyet tegnap mutatott be a budapesti Vigszínház szenzációs sikerrel. — Kedden: közkívánatra itt harmadszor *Zsuzsi kisasszony* operetteslágere. — Csütörtökön: itt először *Pirosruhás hölgy* (Die Dame im Roth) operette-ujdonság. — Pénteken: itt először *Lyon Lea*, Bródy Sándor legújabb darabja, a Magyar Színház mult heti szenzációs diadala. — Szombaton: itt először *Mozi-tündér* (Kinokönigin). Gilbert új operetteslágere.

A háboru krónikája.

Szeptember 12. Kelet-Galiciában az oroszok nagy erővel próbálják megakadályozni teljes kiveretékű. Tarnopolnál erős rohamot intéztek a szövetséges hadállások ellen. Súlyos veszteséggel vissza kellett vonulniok. A Szereth mentén levő harcra vonulunk a tülerős ellenség elől visszavettük a Sztrypától keletre levő magaslatokra. A Szereth alsó folyásától nyugatra heves harc folyt.

A tengeremléki vonalon ujra élénk tevékenységet fejt ki az ellenséges tüzérség. A doberdói fensík délnyugati szakasza ellen az éjjel az olaszok támadást kezdtek. Aknavetőink tüze elől visszamenekültek fedezékeikbe.

A Hartmannswillerkoppon szeptember 9-én rohammal elfoglalt árkokat a franciák két támadásával szemben a németek megtartották.

Szeptember 13. A Tarnopol vidékén nagy erővel végrehajtott heves orosz támadást visszavertük. Német csapatok és vitéz honvédek vertek vissza az oroszokat. Az ellenséget súlyos veszteség érte. Litvániában csapataink elfoglalták az erősen elszáncolt Szkuraty falut. A németek északon mindent sikert sikerre érnek el és ismét több ezer foglyot ejtettek.

Az olaszok mindenfelé nagyobb támadással próbálkoztak. A harcát egyes helyein tegnap rend-

külül hevesesül nagy harc folyt. Valamennyi támadás teljes balsikerrrel végződött. A visszavert támadók vesztesége igen nagy.

A Champagneban és az Argonokban eredményes robbantások nagy kárt okoztak a francia árkokban.

Ellenséges repülők tegnap reggel bombákat vetettek Oszterendé. Kár nem történt, senki meg nem sérült.

Az éj folyamán a londoni dokkokra és azok környékére látható eredménnyel a németek bombákat dobtak.

Szeptember 14. Kelet-Galiciában az oroszok folytatják a támadást. A Szereth torkolatánál erős ellenséges haderőt vertünk vissza. Strusovtól délnyugatra az oroszok előretörései útjaink keresztútjában omoltak össze. Tarnopolnál csapataink az éjjel a Kozovától keletre berendezett hadállásba vonultak. Dubnától keletre csapataink előrenyomulnak. Deraznó vidékén visszazsorították az ellenséget. Hindenburg hadcsoportja több ponton elérte a vilna-dünaburg-pétvári vasutat s tegnap több mint 3300 foglyot ejtett. Mackensen hadcsoportja megtörte az oroszok ellenállását és Pinszk irányában folytatja az üldözést.

Az olasz csapatok hevesen támadnak, de mindenütt visszaverik őket vitéz katonáink. A visszavert ellenségnek súlyos a vesztesége. A toimeini hídfő ellen az ellenség négy sikertelen támadást intézett. Valamennyi harcra vonalon kudarcra végződött az olaszok minden támadása.

Egy ellenséges repülőgépet Courtrainál, egy másikat a manteuconni erdő fölött, Verdunól északnyugatra a németek lelőttek. Az elsőnek utasait foglyul ejtették, a másikban ülők meghaltak.

Szeptember 15. A Sztrypa mellett ma reggel visszavertük az oroszok támadását. Volhyniában új csapatokkal támad az ellenség. Dubnától és a Stubiec-szakaszon az ellenséget nagy veszteséggel visszavertük. Északon a németek mindenütt előre haladnak. Mindenütt szakadatlanul üldözik a menekülő ellenséget. A foglyok és a zsákmány száma növekszik.

Flitschnél és Tolmeinnél a nagyobb harcban szünet állott be. Plavanál több kilométernyi harcra vonalon hátra kergette tüzérségünk az ellenséget. A menekülőket „súlyos veszteség” érte. A tiroli harcra vonalon kudarcot vallott a nehéz olasz támadó kísérlet.

A franciáknak egy győnge előretörését a sapigneuli zsilpház ellen (Reimsztől északnyugatra) a németek visszaverték.

A török tüzérség állandóan nagy kárt okoz az ellenségnek. Több ellenséges csapatot szétszört és hadihajókat távozásra kényszerített.

Szeptember 16. Katonáink hősiességén megtörtek az ellenség legerősebb támadása is. Galíciai és volhyniai harcra vonalon ujra nagy harc volt. Az ellenség semmi eredményt sem ért el. Dubnától északkeletre visszavertük az oroszok ellentámadását. A mocsárövezetben lovasságunk az utóbbi napokban sok ellenséges lovasságot vert vissza. Litvániában előrenyomulunk.

A karintiai határon csapataink támadtak és ellenséges hadállásokat foglaltak el. A tengeremléken az olasz tüzérség fokozott heveséggel dolgozik. A Javorcek ellen és a Vrsic-szakaszon több ellenséges támadás összeomlott. A doberdói szakaszon is kudarc érte az olaszokat.

A nyugati harctéren a németek megakadályoztak egy francia támadó kísérletet és egy ellenséges léghajót lelőttek.

A török földértő csapatok több helyen sikerrel támadták az ellenséges lövőárkokat. Tüzérségük ellenséges csapatokat szétszört és nagy veszteséget okozott nekik. Ari Burnu táján tüzérségi állást és jól megerősített megfigyelő helyet romboltak össze a törökök.

Szeptember 17. Az oroszok összes arra irányuló kísérletei, hogy kelet-galíciai harcra vonulunk megintgassák, meddők.

A Zaloscetól déli irányban 30 kilométernyire fekvő Cebrov falu bevételénél 11 tisztet és 1900 főnyi legénységet fogtunk el és 3 gépfegyvert zsákmányoltunk.

Az oroszok állásait a németek áttörték, 6 tisztet és 746 főnyi legénységet elfogtak és három gépfegyvert zsákmányoltak.

Az olaszok arra irányuló kísérleteit, hogy a Monte Pianon levő hadállásainkat keletről kerüljék meg, megghusítottuk.

A Dardanelláknál a helyzet változatlan.

Használjunk hadisegély-bélyeget!

A Pyreneusok körül.

— Irta: Zsigmond János. —

42

Ennyi római korbeli emlék hatása alatt nem csoda, ha a spanyollal veleszületik az érzék a városi élet és annak kellei és szükségletei iránt. Ezért találunk Spanyolországban szép városokat, melyek már századok előtt szépek voltak és csak a modern élet változtatott rajtuk a mai igényeknek megfelelően, de azért a modern vonatkozásaik mellett is törő metszett spanyol városok azok, nincsen bennük semmiféle utánzat. Spanyolország más téren sem, de ezen a téren legkevésbé utánozta a külföldet.

Megmaradt náluk is a városi élet terén annyi kulturális emlék és ebből kifolyólag érzék, amire mint biztos alapra helyezkedhetek mindig, annélkül, hogy külföldi mintákra szorultak volna. Ezért vannak nekik tipikus spanyol városaik, míg ellenben mi, akikhez a mintát idegenek (németek és olaszok) hozták a honalapítás utáni első századokban, ilyeneket nem tudunk felmutatni se az új, se a régi városaink között. Ha tipikus magyar városokról lehet szó, akkor legfeljebb az alföldi nagy parasztvárosok ilyenek, azok közül is csak azok, melyek megmaradtak eredeti minőségükben. Spanyolország kultúrája, ha nem magas foku is, de régi és mindenekelőtt eredeti, mely már a régi római kultúrában bírja alapját és gyökereit.

Az arab kultúra hatása.

A római kultúra hatásán kívül nem szabad megfeledkeznünk az arab hatásról sem, mely szintén jelentékenyen befolyásolta a spanyol kultúrát. Ha az a bizonyos vallási választófal nem lett volna a két nép között, mely őket két ellenséges táborra osztotta és kiegyenlíthetetlen ellentétet támasztott a két nép között, akkor a spanyol kultúra a művelt arab kultúra hatása alatt nagyobb, szebbé fejlődhetett volna.

Igy is sokat tanultak annak idején a spanyolok a hódító araboktól, de nemcsak a spanyolok, hanem egész Európa is. Az arab uralom fénykorában a spanyolországi arab főiskolák szívesen fogadták Európa tanulmányozó keresztény ifjúságát is, akik innét nemcsak a tudományos ismereteket, hanem a kultúrájának sok olyan eszközeit és követelményeit magukkal vitték, melyek Európában még ismeretlenek voltak. Így lett közhasználatúvá az alsóruha viselése, mely eredetileg az arabok hosszú fehér ingének az utánzata. Így kezdték használni arab mintára a székeket is és fürdőt, amire a mohamedán világ vallási parancsra is mindig sokat adott. Az utcák a spanyolországi arab városokban már akkor világítva voltak, mikor Párisban se tudták róla semmit. Az arabesk nevű díszítés az épületeken, mint neve is mutatja, az araboktól származott át Európába.

Ez mind csak rövid érintése annak a sok jónak, mit a spanyolok elődei és velük együtt Európa is az araboktól tanultak. Az arab uralom minden szelidsége mellett is szálla volt a keresztény spanyolok szemében és nem láttak bennük mást, mint jogtalan bitorlókat, akik ellen csak harcra lehet szó. Vívta is összesen 700 ütközetet századok leforgása alatt és ezekben lassan, lépésről-lépésre megtörték az arabok erejét. Végre 1492-ben az erős Granadát is elfoglalták a spanyol keresztények és ezzel az arab uralomnak Spanyolországban mindenkorra végetvetettek. Maradványait Katolikus Ferdinánd és később II. Fülöp királyok vagy kiűzték, vagy csak a kereszténység főtételének alatti tűrték meg. Ezek az úgynevezett moriszkók, akik szintén keresztények voltak ugyan, de bensőleg mohamedánok.

Minthogy attól kellett félni, hogy a kiűzött arabokkal szövetségesek és újra megdönthetik a nagy áldozatok árán megalapított keresztény uralmat, később ezeknek nagyrészt is kiűzték, jóllehet hasznos, szorgalmas iparúzó és földmívelő elemét képezték az országnak. Sok ezer megmaradt közülük mint keresztény az országban és ezek idővel teljesen egybeolvadtak a keresztény lakossággal, akárcsak annakelőtte a hódító gothok. Innét van, hogy Spanyolországnak főleg déli tartományaiiban annyi arab szemita típust találunk a spanyol nép között. Vértük nem vesztett el nekik sem, ott kering ismeretlenül a spanyolok egy részének ereiben és századok múlva is arab típus alakjában jelentkezik az arcokon.

IRODALOM.

* Az Egyházi Közlöny (szerkesztik: Gerely József és Hivatal József) XXVII. évfolyam 37. számának tartalma: Vezércikk. A szabadkőművesek és a protestánsok. — Egyetemes egyház. A L'Osservatore Romano és a háború. — A bibornoki kollegium. — A pápa és a szultán. — Az Anyaszentegyház legidősebb biboros főpápa. — A Camposantot bezárták. — Olasz mende-monda. — A pápa békeakciója. — Haiti apostoli delegátusa. — A két Vannutelli-testvér. — Az albanoni székesegyház. — Kinevezés. — A hadviselő népek felekezeti viszonyai. — Egy monarchia-barát plébános elitélése. — P. Brandi meghalt. — Elhunyt missziós püspök. — A franciaországi istentelenség és ennek oka. — Bizottság a német és katolikus érdekek megvédésére a világháború alatt. — A gnesen-poseni érsek kinevezése. — Német egyetemi tanárok üdvözlőlevele harcoló hallgatóikhoz. — Az új trieri segédpüspök. — A német-amerikai katolikus nagygyűlés. — A katolikus Egyház jogi állása Dél-amerikában. — A varsói érsek körlevele. — A Szent-Atya a svájci püspökökhöz. — A Collegium Germanicum Innsbruckban. — P. Noldin jubileuma. — Vaszary bibornok temetése. — Időszűri kérdések. A Szentszék és Oroszország. — Egyházjogász. Sipos István dr. Mikor bontó akadály a metus reverentialis? — Társalgó. Hodoegus. A plébániai könyvtár. — Kulónféle. Radványi József. Hammurapi törvénykönyvének szumir eredetije. — Irodalom. Makay Lajos dr. A jámbor harcos imakönyve. — Riedl Gusztáv dr. A halottamvasztás jogosultságáról. — K. K. Karácsonyi pásztorjáték. — Tábori levelek. — Személyi hírek és apróságok. — Memento. — Hirdetések.

* Mária-Kongregáció. Hitbuzgalmi képes havi folyóirat. Szerkeszti Bangha Béla S. J. (Megjelen havonként egyszer.) Előfizetési ára: tömegesen rendelve (20 példány) egy évfolyam 2 kor., külön rendelve 3 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest. VIII., Mária-utca 25. — Legújabb száma most jelent meg a következő gazdag és változatos tartalommal: A kongregáció és a világháború. Bangha Béla S. J. — A 9-ik év kezdetén. — A kongregáció újabb hősei. — De profundis a harcmegzőn... Novák János. — A két zászlós. Elbeszélés. Szerafini Blanka. — Hitvédelmi csarnok: Sajtókalózok. — Kongregációi élet. — Ifjúsági hírek. — Leányifjúság: Levelek egy leánykongreganistához. Laci bácsi. — Leányifjúsági hírek.

* Az Élet szépirodalmi és művészeti hetilap (szerkeszti Andor József) szeptember 12-iki száma a következő gazdag és bő tartalommal jelent meg: In memoriam. — Bodor Aladár versei a harctéréről. — Szunyogok. (Elbeszélés.) Takáts Edith. — Sivatagban, őserdőben... (Regény.) Sienkiewicz-Bányai. — A „Wacht am Rhein”. Dr. Sereghy Elemér. — Harcoló betűk. (Elbeszélés.) Finta Sándor. — Kultúra. Hétről-hétre. — Szerkesztői üzenetek. Ezenkívül egész sokaságát közli az érdekes és aktuális képeknek. A kitűnő lapot melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, I. Fehérvári-ut 15/c. Előfizetési ár félre 10 korona. Mutatványszámot készséggel küld a kiadóhivatal.

Anyakönyvi kivonat.

— 1915. szept. 1-től szept. 15-ig. —

Születés.

Jánoki József kárpitosiparos és Georgi Ilona leánya Erzsébet r. kath. — Schmid Mátyás fuvaros és Ács Mária leánya Terézia r. kath. — Frasty János napszámos és Takács Mária leánya Terézia r. kath. — Rohács Vendel államvasuti váltókezelő és Krénusz Teréz leánya Irén Mária r. kath. — Branizsa Antal hentesiparos és Popladek Erzsébet fia Ferenc József r. kath. — Hegyi József asztalosiparos és Szilágyi Rozália leánya Anna Ilona r. kath. — Farkasházi Ferenc államvasuti kocsirendező és Váci Irén fia Ferenc Károly r. kath.

Halálozás.

Simon József r. kath. 22 éves katoná 1914. dec. 28-án hősi halált halt. — Horváth Ferenc r. kath. 23 éves katoná 1915. január 3-án hősi halált halt. — Csorbai József 21 éves katoná 1915. január 17-én hősi halált halt. — Nagy István r. kath. 34 éves katoná 1915. május 31-én hősi halált halt. — Horváth Erzsébet r. kath. 5 hónapos. — Rozs István szegényházi tag r. kath. 78 éves. — Szántó Ferenc mezőgazdasági cseledt r. kath. 55 éves. — Kollus József izr. 19 hónapos.

Házasság.

Az elmúlt héten nem kötötték.

Használjunk hadisegély-bélyeget!

Fogászati műterem

Veszprém, Rakóczi-tér 22. sz. Telefon 48. Inter-urban

Wellner Gyula

régi jóhírű fogászati műterem.
Rendelkezésre áll az összes fogászatba vágó műveletekre.

Foghuzás, fogtömés,
műfogak, fogsorok.

A szájpadiás nélküli műfogak
speciális készítője.

Számítalan elismerő levél.

Tanítóknak kedvezmény.

Takarításért

lakást kap és állandó otthonra
talál egy nyugdíjas, megbízható
középkorú magános nő, egy
egyedül álló uri asszonynál
Esztergomban.

Cim a kiadóhivatalban.

Kávé:

Nyugatindiai Jáva	kilónként	K 4:40
Aranyjáva gyöngy	"	4:60
Cuba elsőrendű zöld	"	5:60
Pörkölt Salvador zománcos	"	4:80

Tea:

Paklin szép szemcsés	kilónként	K 10:—
Karlsbadi keverék	kilónként	12:50
Császár keverék legfin.	kilónként	16:—

Postacsomagonként és nagyobb tételekben utánvétellel szállít

Strausz Testvérek

Ügynökség, kávé- és teaimport, Székesfehérvár.

Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság

veszprémi főügynöksége

elfogad tűz-, jég-, betörési, bal-
esef, szavatossági, élet- és já-
radék-biztosításokat.

A társaság a legrégibb és legnagyobb magyar biztosító intézet; — biztosítéki alapjai meghaladják a 210 millió koronát s így minden tekintetben a legnagyobb biztonságot nyújtják.

Irodai helyiség: Szabadi-utca 3. sz.
földszint. Képviseli: SÜLY LÁSZLÓ.

Divatértéstitő

Tisztelettel felhívom a m. t. hölgyek szives figyelmét, hogy a legegánsabb őszi és téli idényre való **kosztümök, felöltők és télikabátok** divatlapjai megérkeztek. Méltóztassanak a hölgyek szives rendelésüket mielőbb megtenni, hogy a ruhák kellő időre elkészülhessenek. A nálam rendelt szövetekből

hosszu kabát és bő aljak egészben 130 koronától, felöltők 90, télikabát 140 koronától kezdődnek. Kizárólag cégemnél készülnek a legegánsabb

kosztümök, felsőkabátok, plüssbundák, gallérok,

figáros ruhák, a legmagasabb igényeknek megfelelő, sikk és remek szabásu, speciál kiviteli mindennemű ruhadarab. — Raktáron tartok nagy választékban

bélésselymet, vatellint, vászont és szövetkollektciókat.

Hölgyektől hozott szövetekből faconok jutányos áron készíttetnek el. Plüssök méterenkint 30 K-tól 65 K-ig megrendelhetők. Vidéki hölgyek rendelése egy nap alatt lepróbálható. Megrendelések levél útján is eszközölhetők. Ha a hölgyek jó és szép állásu ruhát kívánnak, jó szövetet vásároljanak, mert minél jobb a szövet, annál szebben esnek a ruhadarabok. Összehalmozódás elkerülése végett mielőbbi rendelésüket várva, teljes tisztelettel

PAÁL LAJOS nőszabó

budapesti volt elsőrendű szabász,

Veszprémben, a Korona-szállóval szemben.

Egy elegáns fekete felöltő jutányosan eladó.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban.

ROLAND FERENC

orgona- és harmoniumkészítő

VESZPRÉMBEN

Ostromlépeső-utca 5. sz.

Elvállal teljesen új orgonák építését a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig — pneumatikai rendszer szerint. ORGONÁK átalakítását és hangolását jutányos áron számítom. Iskolák részére HARMONIUMOKAT jó erős kivitelen készítek. ZONGORÁK javítását és hangolását úgy helyben, mint vidéken a lehető legrövidebb idő alatt eszközölök.

Bakos Kálmán

fűszer- és csemegekereskedő

Telefon 55. VESZPRÉM Telefon 55.

Ásványvíz nagy raktára!

Ajánlom friss töltésű ásvány- és gyógyvíz nagyraktáramat.

Az összes bel- és külföldi ásványvíz és gyógyvizek állandóan raktáramon vannak. Főraktára:

a szt. Lukács Kristály víznek,

rendkívül kedvelt szénsavas borvíz — eredeti porcelándugós üvegekben —

2 lit. 1 1/2 lit. 1 lit. 1/2 lit.

64 fill. 56 fill. 48 fill. 30 fill.

Főraktára: **Salvator lith savanyúvíznek, Mohai Agnes, Giesshübl, Csizi, Petánci, Calsbadi, Marienbadi, Preblau, Bikszádi, Borszéki, Guber, Parádi, Halli stb. stb. vizeknek.**

KESERŰVIZEK.

A vizeket vidékre szállítva a csomagolás önköltségén lesz felszámítva. Nagyobb vételnél engedmény, ismételt adóknak előnyár.

Az összes fűszer-, csemege- ásványvíz- és háztartási cikkekről a nagy árjegyzék bárkinek megküldetik.

Alapított 1894-ben

Villanyerőre berendezve

Egyházmegyei Könyvnyomda

Készít a legrövidebb idő alatt és raktáron tart:

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT

a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig minden néven nevezendő

ugymint: rópiratok, füzetek, könyvek, folyóiratok, árjegyzékek, körlevelek, hirdetések, falragaszok, évi jelentések, mérlegek, kimutatások, gyászlapok, rovatolt táblázatok, névjegyzék, meghívók, eljegyzési és esküvői tudósítások, számlák, címkek, stb. stb., jutányos áron számítom.

plébánia-hivatalok és iskolák részére szükséges mindenféle

HIVATALOS NYOMTATVÁNYT

melyek tetszés szerint fűzőre vagy bekötve szállíttatnak. Hivatalos levélpapírok és borítékok, okmányborítékok mindenféle alakban és színben. Egy és négyvonalas csinos vizsgálópok, tetszés szerinti mennyiségben. — Kaphatók a legjobb minőségű fehér íróddal, ugyazintén fogalmazópapírok.

Postai megrendelések azonnal elintéztetnek.

Telefon 61

Veszprémben

Telefon 61